

Röddingenytt

"I tretton terminer levde jag i Lustgården – låter glosan patetisk, överklig? Men Lustgården var konkret. Så påtaglig att man kan peka ut den på kartan, där den ligger i sydöstra Skåne vid den fagra Fyledalen exakt mitt emellan Sjöbo och Tomelilla. Namnet var Röddinge."

Så inleder Greta Frostin ett av kapitlen i sin bok Skoletös och skolfröken. Som nästan nyexaminerad lärare kom hon som 23-åring till Röddinge. Året var 1930, och Greta hette då Schröder i efternamn. Henry Ekelund hade minne från den tiden, och berättade ofta med värme och respekt om fröken Schröder.

I boken beskriver hon den underbara natur hon mötte i Fyledalen som tillsammans med skolbarnen gjorde Röddinge till lustgård. Skolplikten var sex år. De första två åren kallades småskola, och småskolelärarinnan hette Emilia (Millan) Nilsson, respekterad men fruktad och dessutom försmådd av den omtyckte folkskoleläraren Sigge Friberg. Antalet barn i byn med omnejd hade vuxit, så att det nu fanns mer än 50 folkskolebarn för Sigge Friberg att undervisa i tredje till sjätte klass. Folkskoleinspektör Persson krävde därför att Sigge Fribergs undervisningsgrupp skulle delas på två, och att ärendet skulle åtgärdas omedelbart. Sålunda anlände Greta Schröder till Röddinge 22 januari 1930 för att gripa tag i vårterminens undervisning.

Som titeln *Lustgården* antyder upplevde Greta sin tid som lärare i Röddinge som sällsamt lycklig, rentav euforisk, samtidigt som hon verkar ha blivit överrumplad av den materiella knapphet hon mötte. Röddinge skola var en fattig skola med spartansk inredda klassrum. Värst upplevde Greta trängseln i skolsalarna, där luften tog slut och gjorde eleverna trötta. På rasterna lät hon därför barnen öppna alla fönster för att få in lite syre till nästa lektion. Men då kom prosten Stenow, känd för sitt ekonomiska sinnelag, och var upprörd. - Kära lilla Greta, stäng! Stäng genast! Tänker du inte på att det är de fattiga skattebetalarnas pengar som du släp-

per ut genom fönstren? Denna incident var nog en bidragande förklaring till Gretas idé att bedriva undervisning ute i naturen. Så snart vårsolen tittade fram flydde man skolsalen och begav sig ut i skogen. När klassen tågade i dubbla led med Greta i spetsen genom byn sågs bakom gardiner och dörrar på glänt både häpna miner och huvudskakningar, men då lärarinnan räknades in i den s.k. överheten gjordes inga kommentarer så att Greta hörde dem. Kollegorna verkade inte heller så förtjusta. -Sicket trams, fräste Emilia. Ränna i skogen med ungarna den ena dan efter den andra. De dumskallarna behöver allt sitta i sina bänkar, om de ska samla vett nog.

april dag skulle Greta hålla en riktig paradlektion som skulle handla om naturens och livets underverk. Hon hade förberett sig länge och väl, slagit i böcker, gjort fina anteckningar som hon lärt sig utantill. I en enda lektion skulle hon sammanväva både botanik, zoologi, astronomi och religion. Hon hade satsat all energi och kraft på att ge sina elever det allra bästa. De hade vandrat de två kilometrarna till Kurremölla, där vattnet kastar sig nedför branten mot dalen. Där fanns en kvarndamm och några vattenkvarnar. Barnen satt i gräset, och runt omkring stod ett hav av vitsippor. Vattnet porlade, och det kvittrade i skogen. Greta

Klassfoto i folkskolan i Röddinge. Lärarinnan, som tog över i Lustgården efter Greta Schröder, hette Elsa Kulldorf.

Greta berättar också om processen att vinna sin klass, hur lärare och elever psykologiskt kan förenas. Många, främst pojkar, var besvikna och kände sig degraderade efter att ha tvingats byta sin manlige lärare Sigge Friberg mot en fröken, som att från storskolan ha backat ner till en sorts småskola igen.

Vid lektionerna ute i naturen var det emellertid svårare att behålla barnens uppmärksamhet. Det fanns så mycket runt omkring som distraherade, och Greta fick uppträda strängare än då lektionerna hölls i skolan, bakom den auktoritetsskapande katedern. En solig

började sin utomhuslektion med att peka på det svartprickiga grodslemmet bredvid. Hon talade om livets gåta, det lilla som egentligen är så stort. Barnen såg på sin fröken – dock inte riktigt alla – och, handen på hjärtat, de verkade inte särskilt intresserade. Denna spännande och gripande lektion som borde fått deras små hjärtan att klappa och kinder att glöda av hänförelse. Vår luften och klättrandet i backarna hade gjort dem medtagna, fast alla visade inte sin trötthet öppet. Ett undantag var Karl-Ivan Hallkvist, son till smeden i Eriksdal. Han gäs-

pade stort och ljudligt. Kanske var alla barnen lika ointresserade men visade det inte. Stackars Greta som lagt ner så mycket möda på sin lektion och gett ut sitt innersta till barnen. - *Karl-Ivan*, sa Greta skarpt, - *hör på här*. Karl-Ivan var en fridsam och charmig gosse, men han var en av dem som speciellt ogillade att ha tvingats lämna läraren och bli hänvisad till lärarinna igen. Så plötsligt reser sig Karl-Ivan och börjar stega iväg. - *Vad gör du, Karl-Ivan!* - *Jag ska bara bort här och glo ett tag*. Och lojt började han släntra iväg från de andra och sin häpna lärarinna. Greta tappade besinningen totalt. Eldröd i ansiktet for hon på gossen, begrov sina händer i Karl-Ivans täta lockar och drog och slet allt vad hon orkade. Du ska *lyssna*, skrek hon, - *Hör du, lyssna!* - *Vartenda ord ni får i skolan ska ni ta vara på som guldpenningar och förvara dem för hela livet. Hör ni, för hela livet!*

Karl-Ivan såg på sin fröken, mera häpen än skrämmd. Han begrep inte hennes raseri. Han hade väl inte gjort något, inte sagt något svärord eller sparkat på någon kamrat.

Gretas vrede slocknade när hon så småningom kom till sans igen. Då hon drog händerna ur den tjocka pojkkalufsen märkte hon att ljusa, glänsande hårtestar fastnat mellan fingrarna. Hon blev förskräckt. Inte hade hon väl tagit i så hårt. Vreden åtföljdes av en stor nedstämdhet. Hur kunde hon? Hon som hade så höga lärarinneideal. Hur kunde hon bära hand på denne lille gosse som hon ju tyckte så mycket om och som hon försökte vinna på allehanda sätt? Nu hade hon förstört allt. - *Samla ihop era skolväskor. Vi går hem*, sa Greta tonlöst. Vägen hem till Röddinge kändes oändligt lång. Tystnaden var total, och de tigande barnen, även flickorna, höll sig på behörigt avstånd från sin lärarinna. Deras snälla och beskedliga fröken hade röjt sig.

Nästa morgon vågade Greta inte se på klassen förrän de sjungit morgonpsalmen färdigt. Hennes blick gled försiktigt över bänkraderna. Barnen såg

uppmärksamt men avvaktande på sin lärarinna. Hon vågade sig på ett försiktigt leende, och se, då log alla barnen tillbaka. Och i Karl-Ivans lilla vackra ansikte lyste det allra största leendet.

Greta förstod egentligen ingenting, men uppenbart var att "dramat" vid Kurremölla hade "öppnat" klassen för henne, och barn och lärarinna hade funnit varandra.

Byskvallret gick, och snart visste alla vad som försiggått. En man som kommit till smed Hallkvist för att få sin häst skodd kivade med Karl-Ivan som den dagen hjälpte sin far. - *Jasså, du har slutat hos läraren och hamnat hos ett stackars fruntimmer igen*. - *Hon!* flinade ynglingen förtjust, *blir hon riktigt galen slöss hon min liv och kniv och knuda värre än manfolk*.

1936 lämnade Greta Schröder med saknad Röddinge för att undervisa på Klosterskolan och Vårfruskolan i Lund.

En damm nära Kurremölla där fröken Greta Schröder höll sin viktiga utomhuslektion för 87 år sedan

Här mötte hon ett överflöd av moderna undervisningsmaterial, filmprojektorer, fysik- och kemigrejor, saker man inte kunnat drömma om i Röddinge. I Lund var eleverna bättre klädda, men de var påtagligt oroligare än ungarna vid Fyledalen. Greta gifte sig med en man som blev präst, sedermera kyrkoherde liksom Gretas far hade varit.

Källor: Greta Frostin. Skoletös och Skolfröken samt Röddinge byalags arkiv.

Undervisningen i Röddinge skola upphörde 1968. Skolbyggnaden från 1889 finns kvar, som alla ni som deltog i släktföreningens 50-årsjubileum väl vet, och i ett vindsrum finns ju släktföreningens arkiv. Skolan har under året varit föremål för omfattande renovering. Invändigt är allt nytt, golv, kök och toalettutrymmen. I den stora salen har projektor och fast ljudanläggning installerats. Alla fönster har bytts ut, och som sista moment har man precis börjat arbetet med att byta takbeklädning. Vi bybor är mycket glada över att fastighetsägaren, kommunala Sjöbohem, satsar på så fina samlingslokaler ute i de små byarna.

I prästgårdsträdgården delar vi nu årets valnötsskörd mellan oss, några ekorrar och en skatfamilj. Äpplena är skördade och lagda till förvaring för vinterns behov. Mullbären är slut, men buskarna med hösthallon ger fortfarande riklig skörd.

Från Röddinge önskar vi alla Cederbergare en riktigt God Jul

Bengt Göran Hansson